

presentes i desapareguts, de carrers empedrats, d'esclòps, mantellines, fotogrames de la pel·lícula del diumenge i festes de quintos. Ben segur que hauran sorgit anècdotes i records. Tots plegats, protagonistes i descendents, s'hauran sentit més propers a l'ombra del passat, que, d'una manera o altra, sempre torna.

Rosa Maria Gil Tort

L'erudit de sa Bardissa

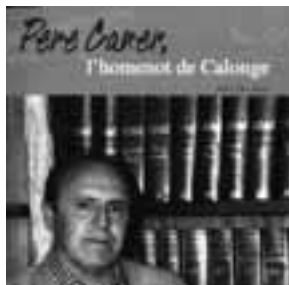
VILAR MASSÓ, Albert.

Pere Caner, l'homenot de Calonge.

Gràfiques Agustí.
Calonge, 2007.
87 pàgines.

L'Ajuntament de Calonge, tot emulant la tendència que s'imposa arreu, va proclamar el 2007 com a Any Pere Caner, en ocasió del 25è aniversari del decés de l'erudit calongí.

Pere Caner i Estrany (n. 1922) exemplifica la tasca que contemporàniament han menat els estudiosos per acréixer els sabers territorials amb altruisme i compromís cívic. Josep Iglésies n'és el referent a la Catalunya Nova, com Lluís Esteva a l'Empordanet. Pere Caner i Lluís Esteva, ambdós amics, exerciren mestratge a les aules —eren mestres— i a la societat. El record personal i

el solc de les seves obres i realitzacions perduren en el Centre d'Estudis Calongins i l'Institut d'Estudis del Baix Empordà. Els centres d'estudis són espais —reals i/o virtuals— de documentació i treball que apleguen universitaris, professionals i ciutadans interessats per les arts, les lletres i les ciències. A Catalunya en coexisteixen dos models institucionals: les societats filials de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona i les entitats nascudes als pobles i comarques que s'apleguen a l'Institut Ramon Muntaner, amb seu a Móra la Nova.

Dins l'efemèride tres actes han estat rellevants: l'atorgament del nom de l'homenatjat a la nova biblioteca de Calonge, la celebració de la jornada d'estudi «Cultura i recerca local al segle XX: dels erudits als centres d'estudis», i l'edició de la biografia de Caner a cura d'Albert Vilar, historiador i periodista també calongí. El llibre l'encapçala una fotografia de Pere Caner al costat de l'*Enciclopèdia catalana* —respecte a la qual ell afirmava que li sobrava allò

de *Gran*— i l'Alcover-Moll; una imatge oportuna, la d'un home que va fer causa per la llengua i la cultura dels Països Catalans. Precisament, la màxima del museu local que contribuï a fundar era «Una gran Calonge dins una Catalunya gran».

Vilar confessa la seva admiració per Caner, els lligams d'amistat establerts entre les respectives famílies i la influència que va tenir en la seva formació. L'autor fins i tot declara: «Puc dir, ben fort i clar, que sóc el que ell volia: un calongí historiador».

La publicació, concebuda amb intenció divulgativa, presenta al llarg de quaranta-dos capítols «l'homenot» en tot el seu abast: familiar, personal, laboral, investigador, ciutadà; sense deixar de banda la depuració del magisteri «nacional» i el processament davant el TOP per propaganda catalanista i antifranquista. Les pàgines endinsen el lector en els ideals i les aportacions que configuraren la vida de Pere Caner en els camps de l'excursionisme, la literatura, la història, la geografia i el patrimoni cultural.

Albert Vilar fa conèixer un empordanès que contribuï a mantenir viu l'afecte desinteressat pel paisatge i el país. Tanmateix, Vilar, feliçment, és allò que Pere Caner volia que fos.

Carles Sapena

La història local en articles

DIVERSOS AUTORS.

Vilobí d'Onyar, art i societat. Els articles que han fet història.

Ajuntament de Vilobí d'Onyar,
2006.
203 pàgines.

Em ve al cap que durant els meus estudis a la facultat una professora, en parlar de les diferents maneres d'enfocar i escriure la història, ens alertava dels perills en què podia caure una història local mal entesa. No miraré de reproduir els seus mots perquè no vull fer cap tort a ningú ni, menys encara, fer d'èmul tronat de Tucídides, però en tot cas recordo vivament el sentit del que ens indicava: la història local no es fa pas tot exposant d'entrada «els esdeveniments» històrics del país per explicar com es degueren concretar en tal indret per deducció correlativa. Aquesta havia estat *in illo tempore* la perspectiva de l'erudit, aquell home del poble —sovint el rector, el mestre, l'advocat o el metge— que sabia de lletra i que tenia vel·leitats històriques. Les experiències posteriors m'han demostrat que aquella professora tenia tota la raó. Ben al contrari, la història local és una cosa d'allò més seriosa; és el banc de proves en què, sovint des d'una perspectiva microhistòrica, s'entenen i es palpen les

ten im Auto: Praktischer Führer. *Sant Lluís: Triangle Postals*, 2007. 160 p.

BAGUÉS HUGAS, Gerard; PUIG CASTELLANO, Jordi [fot.]: *Girona: Història, punts d'interès, itineraris a peu, rutes en cotxe, guia pràctica. Sant Lluís: Triangle Postals*, 2007. 160 p.

BAIG ALEU, Marià: *Sant Llorenç de la Muga*. Girona: Diputació de Girona, 2007. 90 p.

BASSEGODA i HUGAS, Bonaventura [ed.]: *Col·leccionistes, col·leccions i museus: Episodis de la història del patrimoni artístic de Catalunya. Girona: Universitat de Girona*, 2007. 291 p.

BOSCH CEBRIAN, Carme; OLIVERAS, Josep Maria [fot.]: *Essències. Girona: Ajuntament de Girona*, 2007. 177 p.

BOSCH i MIR, Glòria [dir.]; MARSÀ VILÀ, Isabel [trad.]; PORTELL SOLDEVILA, Susanna [col.]: *La tranquil·litat perduda: Berlín, Londres, París, Tossa de Mar. Girona: Fundació Caixa de Girona*, 2007. 240 p.

CARBONELL i ROURA, Eudald: *El naixement d'una nova consciència*. Badalona: Ara Llibres, 2007. 183 p.

CATALÀ-ROCA, Francesc: *F. Català-Roca i X. Miserachs, dues mirades al territori: Memòries de la Costa Brava. Girona: Fundació Caixa de Girona*, 2007. 56 p.

CLARA i RESPLANDIS, Josep: *Esclaus i peons de la Nueva España: Els batallons de treballadors a Catalunya (1939-1942). Girona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona*, 2007. 202 p.

COL·LECTIU DE CRÍTICS DE CINEMA DE GIRONA: *Cinema Truffaut, crònica d'un any, 2003-2004. Girona: Ajuntament de Girona*, 2007. 125 p.

COSTA i FERNANDEZ, Lluís [ed.]: *El patrimoni documental: Catalunya-Cuba: actes del II Fòrum de Municipis Indians, celebrat el 2 de setembre de 2006 a Begur. Begur: Ajuntament de Begur*, 2007. 180 p.

realitats i els ritmes de la societat i de l'economia en els seus graons més elementals, que són precisament els més propers a les persones. Si ho volem, en canvi, s'hi percep menys el pols de la política i del pensament, de tot allò que ve «de dalt», que tanmateix hi és present a través de reflexos més o menys fidels i freqüentment d'adaptacions. I així, al seu torn, també revesteix un gran interès. Així, només aquestes apreciacions detallades permeten construir històries regionals, nacionals o de més abast amb els matisos adequats, i no pas al revés.

Aquestes reflexions no podien deixar de reviscolar-se'm en fullejar el llibre que comentem. De fet, els editors del volum –Joaquim M. Puigvert i Josep Pujol– exposen tot això en la seva introducció; bregats experts de la recerca històrica, a més de fer ben explícita la diversitat dels temes i d'enfocaments –arqueologia, història agrària, història social, història de l'art, història de l'Església– del llibre, valoren per damunt de tot que aquestes contribucions, «lluny del localisme, dialoguen tot-hora amb problemes rellevants de la història de Catalunya» i «converteixen el territori de Vilobí en una mena de laboratori on intentar donar resposta

argumentada [...] a problemes històrics de caràcter general». En aquest sentit el subtítol del volum és modèlic, perquè no enganya ningú: conté onze articles que, efectivament, «han fet història» i no pretén en cap moment dreçar-se en síntesi monogràfica de la història local, un espai que d'altra banda ja havia cobert deu anys abans (1996) el volum de Dora Santamaria. Són, doncs, onze exemples de la més recomanable història local o sobre temes locals en algunes de les seves possibles perspectives, que a través del tractament de fonts o matèries concretes il·lustren el lector no només amb els continguts i les conclusions sinó també amb la metodologia.

Un àmbit com Vilobí, que com diuen els editors és afortunat quant a la recerca històrica, *ma non troppo* –més d'ençà d'aquest llibre–, possibilita l'aplec dels onze articles recents (1975-2006) en un sol volum, fet que permet la consulta fàcil de textos que tingueren com a marc inicial publicacions d'escassa difusió –la revista local *Tosquija* o els programes de festa major–. Per a alguns autors, sospitem, la iniciativa deu haver estat excusa per reprendre, actualitzar o ampliar els seus treballs. Per a d'altres representa la panoràmica en negre sobre blanc d'un interès prou

sovintejat per Vilobí: és el cas, amb permís dels altres meritoris autors, de Josep M. Marquès, que signa cinc dels onze articles. En aquest sentit el volum constitueix, addicionalment, un bon exemple del valor de les contribucions de Marquès, punts fermes de la historiografia local en aquest com en d'altres pobles i parròquies de la diòcesi.

Tot plegat es presenta en un format còmode i manejable, més que digne, que intuïm que ha estat pensat amb cura i fins ens atreviríem a dir amb afecte, on cada article és precedit per imatges, en algun cas de notable poder evocador. És un cert afany preciosista que no desdiu gens ni mica de les voluntats principals de la publicació, expressades pels mateixos editors: afavorir noves recerques i facilitar la presa de consciència dels habitants de Vilobí –i ara també, deixeu-m'hi afegir, dels que no en som– sobre el seu patrimoni cultural, entès en sentit ampli –històric, artístic, geogràfic, tradicional–, «en uns moments, com els actuals, de profunds canvis socioeconòmics». Des de la història, local o no, poques coses deuen ser tan pròpies de la responsabilitat social dels historiadors. Felicitats, doncs, i els millors auguris.